

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 29.10.1993, sp. zn. 3 Cdo 39/92, ECLI:CZ:VSPH:1993:3.CDO.39.1992.1

Číslo: 65/1995

Právní věta: Účinky včas a řádně uplatněné výzvy podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, zůstávají zachovány také pro nárok podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby.

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 29.10.1993

Spisová značka: 3 Cdo 39/92

Číslo rozhodnutí: 65

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rehabilitace

Předpisy: 92/1991 Sb. § 47 87/1991 Sb. § 5

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 65/1995 sb. rozh.

Účinky včas a řádně uplatněné výzvy podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, zůstávají zachovány také pro nárok podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze z 29. 10. 1993, [3 Cdo 39/92](#))

Okresní soud v Semilech rozsudkem uložil žalovanému, aby uzavřel se žalobci dohodu o vydání nemovitostí – domů čp. 83 a 88 s pozemky parc. č. 202/1, 202/2, 1071/2, 1071/12, 1071/15, 205, 1067/3, 1071/11, 1071/16, 232, 234, 235 a 236 v K., které tvořily součást bývalé mlékárny. Žalovanému současně uložil, aby nahradil žalobcům náklady řízení 1802,50 Kč do 15 dnů od právní moci. V odůvodnění vysvětlil, že popsané nemovitosti byly znárodněny právním předchůdcům žalobců na podkladě dekretu prezidenta republiky č. 101/1945 Sb., o znárodnění některých podniků průmyslu potravinářského, a zákona č. 115/1948 Sb., o znárodnění dalších průmyslových a jiných výrobních podniků a závodů v oboru potravinářském, a to výměrem Ministerstva výživy z 23. 3. 1949 a jeho doplňkem ze dne 7. 11. 1949. Za tyto znárodněné nemovitosti nebyla poskytnuta nikdy finanční náhrada. Pokud byly tyto nemovitosti zvelebeny různými přístavbami a novými stavbami,

pak nejde o takové změny, které by u staveb vedly ke ztrátě jejich původního stavebně technického charakteru a u pozemků nejde o takové zastavění, jež by bránilo jejich vydání. Popsané nemovitosti rovněž nepatřily do okruhu podniků podléhajících znárodnění podle dekretu č. 101/1945 Sb.

K odvolání žalovaného Krajský soud v Hradci Králové změnil rozsudek soudu prvního stupně a žalobu v celém rozsahu zamítl. Žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení před oběma soudy. Vyložil, že v daném případě šlo o znárodnění podniku takového charakteru, který mělo na zřeteli ustanovení čl. I § 1 odst. 1 bod 5 zákona č. 115/1948 Sb., a proto z tohoto hlediska nešlo o znárodnění vykonané v rozporu se zákonnými předpisy (§ 6 odst. 1 písm. k) zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích). Pokud za tyto znárodněné nemovitosti nebyla poskytnuta náhrada (oddíl II. dekretu č. 101/1945 Sb.), nezakládá to žalobcům nárok na vydání nemovitostí, ale pouze nárok ve smyslu ustanovení § 2 odst. 3, věta druhá, zákona č. 87/1991 Sb. na vypořádání této pohledávky se státem, který se uplatňuje podle zákona č. 92/1991 Sb., o převodu majetku státu na jiné osoby.

Dále odvolací soud také poukázal na to, že žalobci nejsou jedinými oprávněnými osobami, které včas a řádně uplatnily u žalovaného své restituční nároky, a proto nelze žalovaného nutit ani soudním rozhodnutím, aby uzavíral dohodu o vydání věcí jen s některými oprávněnými.

V dovolání žalobci namítali, že odvolací soud sice změnil rozsudek soudu prvního stupně, avšak jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Oba soudy rozhodly ve věci samé rovněž po neúplně zjištěném skutkovém stavu. Odvolací soud se předně nesprávně zabýval otázkou právního důvodu k vydání věci a na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že znárodnění nebylo vykonáno v rozporu s tehdy platnými předpisy, ačkoliv za znárodněné nemovitosti nebyla nikdy vyplacena náhrada. Přitom soud prvního stupně právě v této skutečnosti spatřoval nejen důvod k vydání podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. k), ale také důvod podle ustanovení § 6 odst. 1, písm. j) zákona č. 87/1991 Sb. a podle názoru dovolatelů je již sám tento důvod „vyvlastnění bez vyplacené náhrady“ postačující k vyhovění jejich žalobě.

Dále žalobci namítali, že pokud byl odvolací soud toho názoru, že oni sami nejsou jedinými oprávněnými osobami k vydání nemovitostí, a poukazoval také na osoby další, pak mu nic nebránilo, aby přiznal žalobcům právo na uzavření dohody k příslušným částem nemovitostí, tj. J. H. k jedné dvanáctině a J. Z. k jedné čtvrtině celku.

Konečně poukazovali na to, že odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně za použití ustanovení § 220 odst. 1 o. s. ř. s tím, že soud prvního stupně zjistil správně skutkový stav věci, přičemž se lze důvodně domnívat, že oba soudy skutkový stav nezjistily správně, protože se důsledně nezabývaly otázkou vlastnictví ke znárodněným nemovitostem. V tomto směru namítali, že podle výměru Ministerstva výživy z 23. 3. 1949 byla znárodněna firma „K.“, přičemž v daném případě šlo o veřejnou obchodní společnost. Proto tento majetek měl především podléhat znárodnění. Označenými výměry Ministerstva zemědělství byly však do znárodnění zahrnuty i další nemovitosti, přestože byly vlastnický připsány jiným osobám, tj. J. H. a J. Z. O této skutečnosti se odvolací soud nezmínil, ani ji neprojednával. Označené výměry se touto otázkou různého vlastnictví vůbec nezabývaly. Navíc v případě vydání doplnku ze dne 7. 11. 1949 jde ve vztahu k původnímu výměru z 23. 3. 1949 o rozhodnutí, kterým se akt znárodnění provádí podruhé a je tedy v rozporu se zásadou překážky věci rozhodnuté. Přitom o těchto otázkách žádné dokazování u odvolacího soudu neproběhlo.

Žalobci se proto dovoláním domáhali, aby byl buď napadený rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že v posuzovaném případě došlo ke znárodnění vykonaném v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy, anebo aby byly zrušeny rozsudky obou soudů a věc vrácena soudu prvního stupně k doplnění dokazování ohledně otázky vlastnictví k nemovitostem před znárodněním a jejich vztahu k provozu podniku.

Vrchní soud v Praze svým rozsudkem dovolání zamítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Z odůvodnění:

Dovolací soud, který je vázán důvody dovolání, přezkoumal napadený rozsudek i předcházející řízení z tohoto hlediska a také se zřetelem k ustanovení § 242 odst. 1 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

V přezkoumávané věci je nesporné, že předmětné nemovitosti tvořily součást bývalé mlékárny firmy „K.“ v K., která byla podle zápisu do firemního rejstříku z 30. 4. 1940, č. j. A V 209/2, zapsána jako veřejná obchodní společnost. Tyto nemovitosti byly označenými výměry z 23. 3. 1949 a ze 7. 11. 1949 znárodněny zestátněním podle ustanovení § 4 odst. 7 a § 4 odst. 2 a 3 dekretu prezidenta republiky č. 101/1945 Sb. (ve znění zákona č. 115/1949 Sb.), přičemž za ně nebyla poskytnuta žádná náhrada, ačkoli se tak podle oddílu II. dekretu se zřetelem k oddílu II. dekretu prezidenta republiky č. 100/1945 mělo stát. Právě ve skutečnosti nevyplacení náhrady spatřovali žalobci, již podle obsahu svých žalobních tvrzení, případ znárodnění v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy, jímž jim byla způsobena majetková křivda, a proto i existenci důvodu podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. j) a k) zákona č. 87/1991 Sb. k vydání nemovitostí.

V podstatě s tímto hlavním argumentem soud prvního stupně také jejich žalobě vyhověl a pokud tento právní názor nesdílel odvolací soud, měli žalobci v dovolání za to, že právně pochybil.

Právní názor žalobců v tomto směru však není správný a odvolací soud nepochybil při aplikaci vyjmenovaných důvodů zákona č. 87/1991 Sb. Ani důvod uvedený v ustanovení § 6 odst. 1 pod písm. j) ani důvod pod písm. k) citovaného zákona na posuzovaný případ totiž nedopadá. Předně jmenovaný důvod mluví o „vyvlastnění“ a druhý o „znárodnění“; oběma je společné pouze to, že jde o odnětí vlastnického práva administrativním zásahem státu za náhradu (na rozdíl od konfiskace), avšak oba tyto instituty nabývání vlastnictví státem nelze zaměňovat, jak tomu také napovídá již samo jejich rozlišení v ustanovení § 6 zákona č. 87/1991 Sb. Znárodnění majetku zestátněním bylo vždy i v minulosti považováno za zcela specifický nabývací titul státu. Vyvlastnění na podkladě vyvlastňovacího řízení správního představuje ve vztahu k znárodnění zcela kvalitativně i kvantitativně odlišný institut.

V posuzovaném případě o vyvlastnění nešlo a proto důvod podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. j) zákona č. 87/1991 Sb. k vydání věcí vůbec nedopadá. Zbývalo proto posoudit, zda nedopadá písm. k) citovaného ustanovení. I zde odvolací soud správně poukázal, že posléze uváděný důvod je pro variantu „pouhého“ neposkytnutí náhrady vylučován výslovným ustanovením § 2 odst. 3, věta druhá, zákona č. 87/1991 Sb. a že tedy neposkytnutí náhrady za znárodněné nemovitosti nelze považovat za znárodnění, které bylo vykonáno v rozporu s tehdy platnými zákonnými předpisy. S touto variantou porušení právních předpisů tehdejší doby je zákonodárcem spojován tedy i jiný nárok než nárok na vydání znárodněného majetku, a to právo na vypořádání této peněžní pohledávky oprávněných osob ve smyslu ustanovení § 2 odst. 3, věta druhá, zákona č. 87/1991 Sb. podle zvláštního zákona č. 92/1991 Sb., jestliže dojde k privatizaci předmětných nemovitostí zde upraveným způsobem (srov. § 47 zákona č. 92/1991 Sb. ve znění zákona č. 92/1992 Sb.). Přitom účinky včas a řádně uplatněné výzvy k vydání věci proti „povinné osobě“, charakterizované zákonem č. 87/1991 Sb., zůstávají zachovány i pro nárok podle zákona č. 92/1991 Sb.

Z těchto důvodů nelze než uzavřít, že žalobci nemají důvod pro vydání nemovitostí ve smyslu zákona č. 87/1991 Sb. a pokud jim vznikl nárok podle ustanovení § 47 zákona č. 92/1991 Sb., musí jej nejprve uplatňovat jinou cestou. Se zřetelem k těmto skutečnostem se proto jeví jako právně nerozhodná také jejich námitka ohledně alespoň částečného přísudku ve vztahu k poměrným částem

požadovaných nemovitostí.

Závažnější by se mohla zdát jejich dovolací námitka tam, kde poukazovali, že soudy obou stupňů z namítaných důvodů nezjistily řádně skutkový stav věci a přesto v ní konečně rozhodly. Ani tato jejich obrana však neobstojí.

Především se svou nepřesnou argumentací žalobci snaží odůvodnit právní názor, že je nutno činit rozdíl mezi majetkem (vlastnictvím) veřejné obchodní společnosti a dalším majetkem jejích společníků J. H. a J. Z. (svých právních předchůdců). Veřejná obchodní společnost nebyla považována za právnickou osobu s vlastním odděleným majetkem natolik, aby mezi ní a jejími společníky bylo možné činit rozdíl. Proto ani ve skutečnosti, že snad měl být znárodněn i jiný majetek J. H. a J. Z. vedle majetku veřejné obchodní společnosti „K.“ v K. nelze spatřovat rozpor s tehdy platnými předpisy. Žádný rozpor s takovými předpisy nelze spatřovat ani v tom, že snad doplňkem výměru ze 7. 11. 1949 bylo rozhodnuto „podruhé“ v téže věci, neboť předtím bylo již rozhodnuto o znárodnění těchže nemovitostí 23. 3. 1949. Důvodnost této námitky vylučuje pouhé nahlédnutí do obsahu obou označených výměrů.

Se zřetelem ke všem těmto skutečnostem je napadený rozsudek odvolacího soudu věcně správný a proto dovolacímu soudu nezbylo než aby dovolání zamítl jako nedůvodné podle ustanovení § 243b odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovení § 243a odst. 1 o. s. ř.

Žalobci nebyli s dovoláním úspěšní a žalovanému v tomto řízení žádné náklady nevznikly. Proto žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů dovolacího řízení (§ 243b odst. 4, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř.). ?